

ePOOKI

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUS- JA KEHITYSTYÖN JULKAISUT ISSN 1798-2022

ePooki 24/2019

Yksityinen luonnonsuojelualue yleiseen virkistys- ja matkailukäyttöön

Salonen Onni, Hilli Anu

9.5.2019 ::

Luonnonsuojelualueverkoston ydin muodostuu kansallis- ja luonnonpuistoverkostosta. Pintalalaltaan suuret kansallis- ja luonnonpuistot on perustettu lailla tai asetuksella valtion maalle. Kansallispuistot ovat luonnonsuojelun ohella virkistys- ja luontomatkailukäytössä. Myös yksityisillä luonnonsuojelualueilla voi olla tärkeä merkitys paikallisen virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämisen kannalta.

Yksityisen luonnonsuojelualueen perustaminen

Luonnonsuojelualueen perustaminen yksityismaille voi toteutua eri tavoin ja se voi tulla vireille joko maanomistajan tai alueellisen ympäristökeskuksen aloitteesta. Jos yksityisellä maanomistajalla on Natura 2000 -verkostoon tai kansallisiin luonnonsuojeluohjelmiin sisältyviä alueita, hän voi myydä ne valtiolle. Maanomistaja voi myös rauhoittaa kyseiset alueet yksityisenä luonnonsuojelualueena korvausta vastaan. Tällöin maanomistus säilyy metsänomistajalla. Myös muille alueille, jotka täyttävät luonnonsuojelulain suojelualueen yleisen perustamisedellytyksen, voidaan perustaa yksityinen suojelualue. Molemmissa tapauksissa luonnonsuojelualue perustetaan pysyvästi ja siitä tulee merkintä kiinteistörekisteriin. ^{[1] [2]}

Yksityiset luonnonsuojelualueet muodostetaan maanomistajan hakemuksesta, ELY-keskusten päätöksellä. Yksityisiä luonnonsuojelualueita on Suomessa noin 7 800. Niitä on perustettu kuntien, yhteisöjen ja yksityisten maanomistajien maille. Yksityiset luonnonsuojelualueet voivat olla hyvinkin erityyppisiä: perinnemaisemia, linnuston suojeluun tarkoitettuja alueita, luonnonpuistojen tapaisia alueita tai kartanoiden puistoja. ^[3]

Yksityisten suojelualueiden rauhoitusmääräyksissä huomioidaan alueen suojelutavoitteet. Maanomistajalla on mahdollisuus vaikuttaa rauhoitusmääräyksiin ja ne huomioidaan, mikäli ne eivät ole ristiriidassa suojelutavoitteiden kanssa. Mahdollisuus liikkumiseen jokamiehen oikeudella ja alueen virkistyskäyttö ovat yleensä mahdollisia rauhoituksen jälkeenkin. Rauhoitusmääräyksellä liikkumista rajoitetaan, jos se on tarpeen alueen kasvillisuuden tai eläimistön säilymiseksi. ^[1]

Luonnonsuojelualueen rajat tulee merkitä maastoon. Merkinnässä käytetään tunnusta ja maalimerkintää ^[4]. Myös rajoitukset tulee merkitä maastoon, jos ne koskevat alueella liikkumista. Jos rauhoitusmääräykset rajoittavat tai kieltävät esimerkiksi tulenteon, metsästyksen tai leiriytymisen, ne voidaan merkitä maastoon, jos se on alueen suojelun kannalta tarpeen. ^[1]

Yksityinen luonnonsuojelualue

Tämän työn tavoitteena oli selvittää mahdollisesti yleiseen virkistyskäyttöön otettavalle Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevalle yksityiselle suojelualueelle soveltuvia matkailumuotoja sekä suunnitella alueelle ulkoilureitti. Suojelualueetta ei yksilöidä tässä julkaisussa tarkemmin, koska suojelualueen tarjoaminen yleiseen virkistyskäyttöön on vasta suunnitteluvaiheessa. ^[5]

Suojelualue on kooltaan noin 29 hehtaaria. Metsät ovat vanhoja ja luonnonmukaisia. Puusto on suurimmaksi osaksi iäkstä kangasmaiden sekametsää, jossa puulajeina ovat kuusi, mänty ja koivu. Lisäksi suojelualueella on suota, pääasiassa rämettä. Sekametsän lisäksi suojelualueella on kuitenkin myös puhtaita mänty- ja kuusimetsiköitä (kuvat 1 ja 2).

KUVAT 1 ja 2. Suojelualueen luonnontilaista metsää (kuvat: Salonen Onni)

Rauhoitusmääräysten mukaan suojelualueelle ei saa tällä hetkellä rakentaa kiinteitä rakennelmia tai polkuja. Myös kaikenlainen toiminta, joka saattaa vaikuttaa epäedullisesti alueen maisemakuvaan tai eläin- ja kasvilajistoon on kielletty. Rauhoitusmääräyksiin ja käyttörajoituksiin voidaan kuitenkin hakea muutosta päätöksen tehneestä ELY-keskuksesta. [\[5\]](#)

Suojelualue virkistys- ja matkailukäyttöön

Mikäli kyseisen suojelualueen käyttöastetta maanomistajien ja satunnaisten jokamiehen oikeudella liikkuvien lisäksi aiotaan nostaa, tulee alueelle suunnitella merkitty virkistysreitti. Suojelualueen maaston kulumisen ehkäisemiseksi on ehdottoman tärkeää suunnitella merkitty ja helppokulkuinen polkuverkosto. Jos metsäpohja kuluu pahoin tallaantumisen seurauksena, sitä on erittäin vaikea saada ennallistettua [\[6\]](#). Ennallistamisella tarkoitetaan menetelmiä, joilla nopeutetaan ihmisen muokkaaman ympäristön palauttamista luonnontilaan tai lähelle sitä.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen mukaan kyseiselle suojelualueelle olisi mahdollista perustaa yleiseen käyttöön tarkoitettu, merkitty ja tarpeelliset rakenteet sisältävä ulkoilureitti. Alueelle suunniteltiin noin viiden kilometrin pituinen, päiväretkeilyyn soveltuva reitti. Reittisuunnittelussa huomioitiin erityisesti metsiköiden vaihteluiden luoma tunnelma ja maisema-arvot. [\[5\]](#)

Kulkureittien selkeällä merkinnällä vältetään kasvillisuuden kulumista. Kun ulkoilijat ohjataan liikkumaan reittejä pitkin, niin kasvillisuuden kulumisen on vähäisintä. Reitin merkintä voidaan toteuttaa useilla eri vaihtoehdoilla, mutta tälle alueelle suositeltavin on maastoon soveltuva erillinen merkkipaalu tai maalimerkintä puihin. Nauhoilla merkitsemistä ei suositella, sillä nauhat irtoavat helposti. Lisäksi tarvitaan opastetaulu ja mahdolliset suuntaa osoittavat viitat.

Matkailumuodoista kyseiselle luonnonsuojelualueelle soveltuvat hyvin terveys- ja hyvinvointimatkailu sekä hiljaisuusmatkailu. Hiljaisuusmatkailu ja hyvinvoinnin hakeminen luonnosta ovat tällä hetkellä matkailun trendejä. Hiljaisuus voi olla suurkaupungista lähtöisin olevalle elämys. Suuria matkailijaryhmiä hiljaisuusmatkailu ei kuitenkaan palvele. [\[7\]](#) Kokonsa puolesta tämän suojelualueen luonnon virkistyskäyttö sopii parhaiten pienille ryhmille ja perheille. Suojelualue sijaitsee noin seitsemän kilometrin päässä valtatie neljästä, joten se on hyvin saavutettavissa, mutta silti hiljaisuus ja luonnonrauha ovat kohteen tärkeimmät vetovoimatekijät. [\[5\]](#)

Suojelualue tarjoaa luonnonkauniita paikkoja hiljentymiselle ja nämä paikat voidaan merkitä alueen opaskarttaan sekä maastoon. Hiljentymispaikoille on hyvä sijoittaa luonnonympäristöön soveltuvat istuimet. Istuimina voivat toimia esimerkiksi vanhat puupölkkyt, kivet ja kannot tai paikalle puusta valmistetut yksinkertaiset istuimet. ^[7]

Alueen tulevaisuus

Luonnossa liikkumisella on havaittu terveysvaikutuksia. Luonnossa liikkumisen on todettu alentavan stressihormonin määrää ja verenpainetta sekä lisäävän mielihyvän tunnetta ja parantavan keskittymiskykyä. Tämä yksityinen luonnonsuojelualue palvelee parhaiten paikallisten asukkaiden virkistäytymistä luonnossa tarjoamalla puhtaan ja hiljaisen ympäristön.

Väestön muuttoliike keskittyy taajamiin ja kaupunkeihin, mikä osaltaan vieraannuttaa ihmistä luonnosta. Erityisesti nuorten muuttoliike suuntautuu kaupunkeihin, opiskelun sekä työn perässä. Hyvän luontosuhteen muodostuminen alkaa jo lapsuusiällä. Suojelualan toivotaan palvelevan erityisesti paikallisten lasten ja nuorten luontokasvatusta. Alueen palveluja tulee jatkossa kehittää tähän suuntaan. Tällöin esimerkiksi perinteiset luonnosta kertovat taulut voidaan korvata älylaitteilla pilvipalveluista ladattavalla materiaalilla, joka mahdollistaa monipuolisen luontoon tutustumisen.

Lähteet

- ^{^ abc}Ympäristöministeriö. 2016. Luonnonsuojelu yksityismailla. Hakupäivä 6.2.2019. https://www.ymparisto.fi/FI/Luonto/Luonnon_monimuotoisuus/Luonnonsuojelualueet...
- [^]Suvantola, L., Pasanen, A-M. & Pesonen, L. 2006. Luonnonsuojelun korvausjärjestelmä. Suomen ympäristö 9. Ympäristöministeriö, Helsinki. Hakupäivä 12.4.2019. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38715...>
- [^]Metsähallitus. 2018. Muut luonnonsuojelualueet. Hakupäivä 6.2.2019. <http://www.metsa.fi/muutluonnonsuojelualueet>
- [^]Ympäristöministeriön asetus luonnonsuojelualan merkittämisestä maastoon 261/2016. Hakupäivä 6.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20160261>
- ^{^ abc}Salonen, O. Kuusiston suojelualan kehittämissuunnitelma. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Oulu. Saatavana Oulun ammattikorkeakoulun intranetissä.
- [^]Hamberg, L., Löfström, I. & Häkkinen, I. 2012. Taajamametsien hoito. Metsäkustannus Oy.
- ^{^ ab}Valta, L. 2017. Hiljaisuus on nyt kuumin matkailutrendi – matkailuyrityksille se tarjoaa uusia mahdollisuuksia. Yle Uutiset 9.3. Hakupäivä 6.2.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-9424862>

Metatiedot

Nimeke: Yksityinen luonnonsuojelualue yleiseen virkistys- ja matkailukäyttöön

Tekijä: Salonen Onni; Hilli Anu

Aihe, asiasanat: luonnonsuojelualueet, luontomatkat, matkailu, perustaminen, virkistyskäyttö

Tiivistelmä: Luonnonsuojelualueet ovat arvokkaita luonnon alueita, joilla turvataan lajiston ja luontotyyppien monimuotoisuutta sekä huolehditaan kansallismaisemista ja tarjotaan mahdollisuuksia virkistykseen ja retkeilyyn. Suomessa suurin osa suojelualueista sijaitsee valtion maalla. Lisäksi yksityismailla on perustettu noin 7800 suojelualuetta.

Luonnonsuojelun ja luonnonsuojelun yhdistäminen, mikäli niiden tavoitteet eivät ole ristiriidassa. Tämän työn tavoitteena oli selvittää yleiseen käyttöön tarkoitettujen virkistysreitin perustamista yksityiselle suojelualueelle. Lisäksi tuli selvittää alueelle soveltuvia luonnon virkistyskäytön ja matkailun muotoja.

Suojelualan rauhoitusmääräysten mukaan sinne ei saa tällä hetkellä rakentaa kiinteitä rakennelmia tai polkuja. Rauhoitusmääräyksiin ja käyttörajoituksiin voidaan kuitenkin hakea muutosta päätöksen tekemisestä ELY-keskuksesta. Muutospäätöksen mukaan alueelle voidaan suunnitella ja toteuttaa virkistysreitit tarvittavine rakenteineen.

Tämä yksityinen luonnonsuojelualue palvelee parhaiten paikallisten asukkaiden virkistäytymistä luonnossa,

joten alueelle suunniteltiin noin viiden kilometrin pituinen, päiväretkeilyyn soveltuva reitti. Matkailumuodoista kyseiselle luonnonsuojelualueelle soveltuvat hyvin terveys- ja hyvinvointimatkailu sekä hiljaisuusmatkailu.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2019-05-09

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2019043013826>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: CC BY-NC-ND 4.0

Näin viittaat tähän julkaisuun

Salonen, O. & Hilli, A. 2019. Yksityinen luonnonsuojelualue yleiseen virkistys- ja matkailukäyttöön. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 24. Hakupäivä xx.xx.xxxx
[.http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2019043013826](http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2019043013826).